Doi: 10.31470/2309-15-17-2020-1-114-124
УДК 821.161.2-2(092)]:792.03(477) «18»

The specificity of romanticism in the creativity of English writers

Специфіка романтизму в творчості письменників Англії

Hanna Potapenko
Associate Professor

Ганна Потапенко
Доцент

E-mail: potapenkoo2017@ukr.net
Orcid.org/ 0000-0003-1623-8366

Pereiaslav-Khmelnytsky Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University
30, Sukhomlynskyi Str.,
Pereiaslav, Kyiv Reg.,
Ukraine, 08401

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»
вул. Сухомлинського, 30,
м. Переяслав, Київська обл.,
Україна, 08401

Original manuscript received: April 05, 2020
Revised manuscript accepted April 06, 2020

ABSTRACT. *The article is devoted to the definition of the specific features of English romanticism. As a result of the study, it was proved that the specificity of the work of the romantics of England lies in the study of national folklore; interest in the Middle Ages, the use of motifs and images of the Bible, the depiction of the life of the people; the emergence of new topics that tell about travels to exotic lands; preference for lyrics; the creation of lyric-epic poems, dramas; creating a historical novel genre. Studied and analyzed the work of poet-leucists, determined the aesthetic criteria of the most famous historical novels of W. Scott, considered outstanding works of Byron.*

Thus, English romanticism enriched the world culture with the names of eminent writers. The interest in their personality was combined with an interest in the identity of the nation, its history, modernity, and culture. By neglecting and denying the prose of the surrounding world, the authors of the romantic works turned to the image of distant countries, distant eras. They were attracted by the exotic East, the original heroes.

English romantic have significantly enriched and expanded the genre of literature. This was manifested in the development of lyrical and lyric-epic poem, ballad, lyric drama, mystery. A significant discovery of the romantics was the historical novel, the founder of which is cobsidering to be W. Scott, who developed aesthetic theory of historical works, local color.

In the literary life of the era of English Romanticism, Byron's creativity was of particular importance. In his poetry he sang loyalty to friendship and love, glorified the exploits of the patriots, readiness of heroes for self-sacrifice,

humanism. Creating by him the image of a «Byronic hero» has become one of the important conquests of Romanticism, not only in English literature.

The lyrical works of the early English romantics Coleridge, Southey, Blake combine the themes of modern life of the people and its history, religious motives, fascination with mysticism depicting the truth of life.

Keywords: *romanticism, specifics, genre, motives, hero, byronism, world sorrow.*

Актуальність теми дослідження. Література XIX століття – важливий етап у розвитку мистецтва слова нового часу, початок якому поклала Французька буржуазна революція, що сколихнула всю Європу. Провідним літературним напрямом кінця XVIII – першої третини XIX ст. був романтизм, який виник в чітко означену епоху буржуазних революцій, інтенсивного розвитку капіталістичних відносин одразу в декількох країнах – Німеччині, Франції, Англії.

Постановка проблеми. Світоглядними передумовами виникнення романтизму як літературного напряму були «Фрагменти» німецького професора Ф.Шлегеля, який здійснив у цій праці перший системний виклад романтичної теорії. У «Фрагментах» наголошувалося на створенні у порівнянні з класицизмом нового типу героя, обґрунтовано принцип історизму, окремо виділено універсалізм нового напряму. Романтизм зазнав також значного впливу теорій вчених-ідеалістів І.Канта, Й.Фіхте, Й.Гердера.

Підґрунтям англійського романтизму, своєрідним поштовхом до його розвитку стала не стільки революція 1789-1794 р.р. у Франції, скільки розчарування у її наслідках. Не справдились надії на перебудову суспільства, не ствердились гасла свободи і справедливості. Це стало причиною песимізму багатьох романтиків, їх втечі від дійсності в пошуках ідеального героя, звернення до Середньовіччя. У цей же час в англійській романтичній літературі з'являється новий тип романтичного героя – героя-бунтаря, протестанта, самітника, мандрівника. Образ такого героя створюється романтиками за принципом контрасту з рисами сучасника. Це людина великих пристрастей, невдоволена існуючою дійсністю, здатна на незвичайні вчинки, людина сильної волі й характеру, що вирізняється від свого середовища.

Історія розвитку романтизму була б не повною, коли б не згадати ті зміни в мистецтві, які були здійснені. Це спростування правила трьох єдностей, домінування якоїсь однієї риси при зображенні характеру, жанрової ієрархії, статистичності художніх образів. У романтичних творах сміливо зображувалось прекрасне і потворне, високе і низьке, комічне і трагічне.

Найбільші зміни відбулися в ліриці. Поезія англійських романтиків дзвінка, багатогранна. Це ода, елегія, пісня, поема, роман у віршах та ін. Відкриттям в системі лірики стала романтична ліро-епічна поема Д. Байрона. Філософська драма набуває під пером романтиків ліризму, змінюється її структура.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Романтизм – один із найцікавіших і водночас один із найскладніших літературних напрямів в історії мистецтва. Проблему своєрідності романтизму розглядали такі вчені, як Венедиктова Т.Д., Єлістратова А.А., Берковський Н.Я., Дьяконова Н.Я., Затонський Д.В., Наливайко Д.С., Ружевич Т.М., Тетерян І.М., Ніколенко О.М. та ін.

Єлістратова А.А. наголошує на суб'єктивізмі романтизму, який основну увагу приділяє внутрішньому світу особистості, передає тонкі порухи душі людини як суб'єкта, неповторної індивідуальності. Автори романтичних творів, підкреслює дослідниця, відкрили нові духовні виміри особистості, яка проймається глобальними проблемами буття (Єлістратова, 1956 : 147).

С.Руссова, характеризуючи романтизм, стверджує: «Відчуття причетності окремої людини і всього людства загалом до ходу історичного руху пронизує романтизм, породжуючи надзвичайно різноманітне за своїми виявами мистецтво» (Руссова, 2001 : 29).

Д.Затонський зазначає: «Світ, яким бачать його романтики, ...знає багато вимірів та відтінків. Мабуть, найхарактернішою для романтичного світобачення рисою є так звана «двосвітність»: тривіальне і фантастичне... тісно між собою пов'язані, вони навіть переплітаються, утворюючи якусь примхливу суперечливу єдність» (Затонський, 1988 : 72).

Мета статті полягає у з'ясуванні специфіки англійського романтизму та її втіленні у творчості англійських письменників.

Матеріал і методи дослідження. Матеріалом дослідження стала літературна творчість англійських романтиків, особлива увага приділена романтичній поезії Д.Байрона. Використано теоретичний метод дослідження (аналіз та узагальнення літературних джерел), історико-літературний та психологічний методи.

Результати та їх обговорення. Романтизм як літературний напрям виникає в Англії на рубежі XVIII-XIX століть. Він тісно пов'язаний із суспільно-політичними й історичними подіями, які склалися в країні на той період. Значний вплив на зародження та розвиток романтизму мали Французька буржуазна революція, війни Наполеона, промисловий переворот в Англії, хоч ці події не варто абсолютизувати, тому що література розвивається передусім за своїми власними, іманентними законами. Суб'єктивне начало вирізняє англійський романтизм серед інших літературних напрямів. Для романтиків людина – це насамперед, неповторна індивідуальність, яка пізнає світ серцем, інтуїцією, а не лише розумом. «Почуття й переживання людини у романтиків завжди на першому плані, а якщо вони й зображують реальні явища та події, то роблять це з точки зору особистості, виходячи з її бажань, мрій, прагнень та ідеалів. Романтики зробили акцент не на зображенні світу, а на вираженні свого ставлення до нього, до природи, до вічних проблем буття.

Тому герой романтизму принципово відрізнявся від героїв попередніх епох (Ніколенко, 2003 : 12).

Протиріччя англійського суспільства – швидке зростання промислових міст, зубожіння селян, які поповнювали ряди пролетарів, утвердження буржуазних відносин – все це стало першоосновою появи в англійській літературі нових імен, тем, проблематики, нового типу героя. Однією з найхарактерніших рис літератури цього часу є антибуржуазність.

Найбільшого поширення в романтичній літературі Англії набули такі течії, як: народно-фольклорна, «вальтерскоттівська», або історична, байронівська, частово релігійно-містична.

Перший етап розвитку англійського романтизму припадає на останнє десятиліття XVIII ст. У цей період з'являються твори поетів «озерної школи» або лейкистів: У.Вордсворта, С.Колріжа, С.Сауті.

Другий етап ознаменувався творчістю В.Скотта, Д.Байрона та молодих поетів П.Б.Шеллі і Дж.Кітса.

Характеризуючи особливості англійського романтизму Ніколенко О. слушно зауважує: «В англійському романтизмі поєдналися суперечливі риси: увага до старовини і глибоке дослідження сучасності, релігійні вірування і богоборчі мотиви, захоплення таємничим, містичним і водночас звернення до правди життя, до дійсності у всіх її проявах. Герої англійських романтиків замріяні, зосереджені на собі та своїх почуттях, але в них з'являється дещо своєрідне – гостре відчуття незадоволеності буржуазною дійсністю..., усвідомлення всесвітньої туги і потяг до світу волі, мрії, високих ідеалів (Ніколенко, 2003 : 73).

Специфічні риси англійського романтизму полягають:

– в увазі до національного фольклору, захопленні епохою Середньовіччя, його історією, культурою;
– використанні біблійних тем, мотивів, образів;
– зображенні життя простого народу;
– появі нових тем подорожі, мандрівки в екзотичні країни, континенти;
– відході від епосу та драми, перевазі лірики, ліроепічних поем, історичної повісті і роману.

Як зазначає з деякими застереженнями дослідниця англійського реалізму Єлістратова А.А., першим романтичним поетом Англії можна вважати В.Блейка, хоч його ранні поезії швидше відповідали естетиці предромантизму. Зокрема це стосується збірки «Пісні невинності» (1789) (Єлістратова, 1956 : 21). Проте вже в наступній збірці «Пісні досвіду» (1794) він виступає як співець творчої здатності вільної людини, славить творчий геній. Найбільш романтична частина творчості Блейка – це його «Пророчі книги», написані білим віршем. Центральна тема «Пророчих книг» – тема тираноборства.

Для творчості Блейка характерна двосвітність, яка створюється завдяки натхненній здатності поета проникати за межі реально існуючого, випадкового:

В одном мгновенье видеть вечность,
Огромный мир – в зерне песка,
В единой горсти – бесконечность
И небо в чашечке цветка.

В цих рядках виражено модель романтичного мислення. Двосвітність – це трагічне відчуття несумісності романтичного ідеалу і дійсності та джерело романтичного натхнення, оптимізму. Автор «Пророчих книг» вірив, що його народ буде вільним, а на землі Англії запанує справедливе суспільство майбутнього.

Теоретиками і творцями англійського романтизму першого періоду розвитку стали поети «озерної школи» У.Вордсворт, С.Колрідж, Р.Сауті. Розквіту таланту У.Вордсворта сприяли ідеї революції у Франції кінця XVIII століття. Разом з С.Колріджем він видає збірку «Ліричних балад» (1800). «Передмова» до цієї збірки вважається першим маніфестом романтизму в Англії, у ній основним є твердження, що поети є пророками суспільства, вони мають нести моральну відповідальність за долю свого народу. В баладах Вордсворта зазвучала мова простого люду. Це по суті була реферма літературної мови того часу, коли сильними були традиції класицизму в поезії. Поезії про природу, про чистоту і невинність дитячих душ («Люсі», «Нас семеро», «Нарциси») стали хрестоматійними в англійській літературі.

Чимало творів С.Колрідж написав у співдружності з У.Вордсвортом. найвідомішими є його балада «Поема про Старого Мореплавця», поеми «Крістабель», «Кубла Хан». Як і Вордсворт, Колрідж у своїй творчості часто звертався до Біблії. Зокрема, у найвідомішому творі «Поема про Старого Мореплавця» символічно розповідається про порушення біблійної заповіді «Не убий». Розплата за цей гріх, усвідомлення вбивства як найбільшого, найтяжчого зла, пошуки прощення за злочин проти всього сущого, пошуки Бога становлять основу поеми. Старий Мореплавець – це персоніфікована хвора совість людини, якій немає прощення за злочин перед світом гармонії і краси. Історія Старого Мореплавця, який убив улюбленого птаха всіх моряків альбатроса, його муки і страждання після вбивства набувають у творі вселенського характеру: він віднині приречений страждати за всіх і бути завжди самотнім. У фіналі звучить думка про прощення тих, хто усвідомить свою вину перед природою.

Тема осягнення краси природи, осягнення божих заповідей, самотності у світі, трагічні аспекти людських доль визначають філософський і психологічний зміст творів Колріджа.

Поет-лейкист Р.Сауті в ранній період творчості написав чимало творів, у яких змальовано тяжке становище народу, розорення селянства, визвольна боротьба трудового класу, осуд євангельського смирення («Скарги бідняків», «Суд божий над єпископом» та ін.). Після присвоєння йому звання придворного поета-лауреата, Сауті зраджує ідеали молодості, переходить в табір реакції. Зрада демократичних ідей згубно вплинула на його подальшу творчість. У.Вордсворт теж мав звання придворного поета, але він зберіг у своїй творчості почуття симпатії, співчуття до народних мас.

Творчість поетів-лейкистів сприяла утвердженню принципів романтизму в англійській поезії, визначила нове ідейне спрямування літератури,збагатила твори новими темами та образами.

В.Скотта справедливо вважають зачинателем жанру історичного романтичного роману в європейській літературі, хоч його рання творчість розпочиналась в руслі народно-фольклорної течії. В юності він захоплювався збиранням фольклору Шотландії і це надихнуло його на створення романтичних балад та поем на середньовічні сюжети: «Пісня останнього менестреля», «Леді озера» та ін.

Головним творчим подвигом В.Скотта є історичні романи, створені на новій естетичній основі. Одним із перших романтиків він зображав народ як рушійну силу історії, вивів на сторінках своїх творів образи бунтарів, борців за соціальну справедливість, народних месників («Роб Рой», «Меррилиз», «Робін Гуд»). Саме романтизм як літературний напрям визначив структуру романів В.Скотта. На думку письменника, автор історичних полотен не може описувати лише факти, які відповідають історичній правді. Він повинен майстерно поєднати правду історії з вигадкою, щоб зацікавити читача, який би співпереживав герою, поділяв його погляди. Автор ввів у жанр історичного роману традиції шотландської й англійської літератури: антиклерикальну спрямованість, повагу до трудящих мас, гуманізм, народний гумор.

В.Скотт написав тридцять історичних романів. За тематикою і проблематикою їх можна поділити на романи про Шотландію: «Уеверлі», «Роб Рой», «Пуритани» та ін. Друга група романів – це твори про середньовічну Англію та Європу: «Айвенго», «Квентін Дорвард», «Пертська красуня» та ін.

Одним зі значних історичних творів письменника на тему збройного повстання селянських мас, які виступили в XVII столітті під керівництвом пуритан проти династії Стюартів, є роман «Пуритани». У творі йде мова про вимоги повалення феодального устрою, від якого страждає народ. Повстання в Шотландії розпочинається з убивства архієпископа Шарпа, народного бунту під проводом проповідника Камерона. Продовжуються події зображенням жорстокої розправи над народом солдат короля під командуванням полковника Клеверхауза. Шарп, Клеверхауз, Берлі – це історичні особи. Всі інші – головний герой твору Генрі, Мортон, його кохана Едіт, повстанці-пуритани – вигадані. Автор майстерно вплітає в розповідь про важливі історичні події вигадану інтригуючи любовну історію, залишаючи на першому плані повстання народних мас.

До найвідоміших творів В.Скотта належить роман «Айвенго». Події, змальовані автором, відбуваються в Англії XII століття, коли король Річард Левине Серце повертається в рідну країну, де вирує протиборство політичних, національних і соціальних інтересів.

Цікавість читачів викликає динаміка подій у творі, зримо змальований колорит середньовіччя, побут, звичаї, моральні устої, мова героїв. Пафос роману полягає в утвердженні думки про те, як повинна чинити людина у складних життєвих ситуаціях, у ствердженні місця особистості в історичних обставинах. Переконливості подіям, динаміці сюжету сприяє поєднання любовної й авантюрної лінії, що надає історичній оповіді достовірності.

Образ короля Річарда в романі ідеалізований. Це відважний, мудрий, справедливий правитель, який вболіває за долю Англії. Найбільш оромантизований у творі образ Айвенго. Він мужній, благородний, чесний, справедливий, щирий, готовий віддати життя за короля, захистити несправедливо скривджених, віддано й палко кохає Ровену. В романі переконливо зображені всі верстви населення країни, знедолений народ і гнобителі.

Творчість В.Скотта-романіста, його вплив на розвиток і утвердження романтизму в англійській і світовій літературі має видатне значення. Створивши жанр історичного роману, він утвердив принципи достовірності історичній правді, місцевий колорит, мораль і звичаї народних мас, їх боротьбу проти поневолення.

Д.Байрон – найвеличніший поет-романтик Англії, творчість якого мала грандіозний вплив на розвиток європейської літератури.

Не лише літературні здобутки, а саме життя поета були романтичними. Нащадок аристократичного роду, лорд, він виступав у парламенті на захист пролетарію, боровся за незалежність народів Італії та Греції. Був красенем, але мав фізичну ваду. Та найважливішою є його творчість, суть і значення, якої полягає в глибині бачення і відображення протиріч доби.

Байрона називали Прометеєм XIX століття, борцем за свободу поневолених народів Європи, одним із найвизначніших поетів-ліриків світової літератури, у творчості якого поряд із гострим запереченням вад пануючих класів звучить мотив світової скорботи, з'являється новий тип героя, що здобув назву «байронічного». Байронізм трактується як форма неприйняття буржуазного існування, протест проти антигуманності нового світу, проти тиранії, гноблення. Світова скорбота включає в себе поняття високої моральної відповідальності за все, що відбувається у світі, переконання, що якщо людина не в змозі до кінця зрозуміти чи переробити світ на краще, вона повинна боротися, нести тягар болю світу, допомагати гармонії Всесвіту гармонією свого життя.

Мотиви суму, скорботи, протистояння чистоти душевних помислів і грішного світу відтворено вже в ранній поезії Байрона «Хотів би жити знов у горах…», написаної за біблійними мотивами. У творі постає не абстрактний світ, а цілком реальна епоха лицемірної, жорстокої, пихатої Англії. Світлі спогади дитинства і юності затьмарюються думками про сучасне.

Ліричний герой поезії типово романтичний. Він наділений силою і глибиною внутрішніх почуттів, гострим несприйняттям буржуазної дійсності, в якій не знаходить розуміння, відчуває себе самотнім. Його душа, поборовши розчарування, сумніви, втрати, готова підлестить до високих ідеалів і прагнень:

Цей світ лукавства і облуди
Я б промінять на край хотів,
В якому вільно дишуть груди…

О, як мені з душного світу,
Мов голуб до свого кубла,
У небо грозове злетіти
В кочівлю сонця та орла!

Особливе місце у творчості Байрона займає ліро-епічна поема «Паломництво Чайльд Гарольда», яка з'явилась після двохрічної подорожі (1809-1811) автора по країнах екзотичного Сходу. Твір написаний у формі подорожі ліричного героя Португалією, Іспанією, Албанією, Туреччиною. Вирушає в подорож корабель Чайльд Гарольда, і душа його мандрує в пошуках ідеалів, гармонії, сенсу життя. Самотній, холодний, розчарований у всьому молодий аристократ байдуже спостерігає красу природи, історичні пам'ятки, життя сучасників. На противагу йому автор, присутність якого відчувається у кожній із чотирьох пісень «Паломництва», завжди активно відгукується на події сьогодення, здійснює екскурси в історичне минуле багатьох країн. Надзвичайно його захоплює боротьба за національне визволення народів Іспанії та Греції. Греція для митця не просто екзотична країна, це колиска світової культури минулих епох. Нині ж вона постає в руїнах, її народ перебуває під іноземною навалою. Байрон пов'язує ці згубні зміни із втратою свободи, звинувачує британських аристократів у злочинному вивезенні із Греції античних витворів мистецтва. В його душі живе надія на відродження країни, яка бореться з ворогом, в ній живий ще дух Еллади.

Образ ліричного героя, байдужого, невдоволеного світом і собою, поступово відходить на другий план, а на перший виступає автор, який по-філософському розмірковує над сенсом життя, надіється на зміни, основи яких заклала революція у Франції. Він високо цінує великих мислителів минулого Вольтера і Руссо, видатних митців Відродження Данте, Бокаччо, Петрарку. Думки автора про світ і людей змінюються, він не зневажає їх, а вірить у духовне відродження.

Узагальнюючи висновки про поему «Паломництво Чайльд Гарольда» слушно навести слова О.Ніколенко: «Це поема про величезну світову скорботу, яка охопила все людство на початку XIX століття, але водночас і про можливість подолати її силами мистецтва, духовною силою особистості. Створивши нового для літератури «байронічного» героя, сам Байрон вступив із ним у полеміку, відкривши небачені глибини людської душі та шляхи її виходу в широкий світ (Ніколенко, 2003 : 106).

Хоч Байрон високо підносить і вітає визвольну боротьбу, яку ведуть народи країн Європи, проте ідеал свободи в його «Східних поемах» втілювався для нього не в народних масах, а у вільнолюбивій особистості. Твори «Східних поем» присвячені бунтарю-індивідуалісту. Бунтарство це проявляється у різних формах – в морському піратстві («Корсар»), у втечі з рідної країни («Лара»), у кривавій помсті («Г'яур») та ін. Благородство душі, аристократизм підносить героїв Байрона над всіма, хто їх оточує. Але автор підкреслює почуття вищості, переваги «Байронічного» героя поем, його зневагу до людей, які сприймають закони суспільства – це зворотний бік його прагнення добра і справедливості для себе особисто.

Герой «Східних поем» не знає меж ні в любові, ні в ненависті, та його любов ніколи не приносить щастя. Навіть більше, він стає мимовільним винуватцем трагічної смерті тих, хто любить його. Винятковість «байронічного» героя підкреслюється його загадковим минулим, незвичайною зовнішністю. Благородство і сила духу не дозволяють йому змиритись з убогістю існуючих порядків, узаконених норм моралі, а внутрішня самотність робить його індивідуалістом, захопленим лише власною особистістю.

Ще один герой «Байронічного» типу постає в поемі «Мазепа». Образ визначного історичного діяча українського гетьмана Мазепи є втіленням волелюбності, честі, мужності, гідності, витривалості. Не прагнучи достовірності у змалюванні юності Мазепи, Байрон дуже точно змалював безмежні степи України, волелюбність козаків, внутрішню силу духу, твердість, самовладання гетьмана, якого доля врятувала в юності від помсти пана-ревнивця. Старий, загартований у боях воїн, що став гетьманом козацького війська, згадує своє минуле на прохання шведського короля Карла XII, бажаючи в день поразки шведського війська довести, що доля людини непередбачувана:

Він путь проклав мені до трону.
Хіба ж ту долю нам збагнуть?
Забудь печаль, одчай забудь!

Мазепа – сильна особистість, романтичний герой. Автор із симпатією змальовує цей образ, як образ борця за свободу народу. Твір пронизаний вірою в непохитність козацької волелюбності, силою духу, могутньою волею головного героя.

Таким же несхитним і гордим постає Прометей в однойменному творі Байрона. Титанізм Прометея славили митці різних епох, починаючи з Есхіла. В поезії «Прометей» Байрона герой наділений не лише рисами титанізму, незламності, але й рисами трагізму особистості, яка проймається «світовою скорботою» за долю людства, але, подолавши свої душевні і фізичні страхи, обирає шлях служіння добру, несучи людям світло, волю, розум. Автор славить гордий прометеївський дух, який нікому не зломити, твір пронизаний життєстверджуючою ідеєю свободи:

Та дух бунтарства – не покути –
Найважчі розбиває пута,
…І волі людської снага,
Надії й віри не втрачає,
Зухвало виклик зустрічає
І владно смерть перемага!

Байрон написав декілька драм, серед них на особливу увагу заслуговує «Каїн», а в останні роки життя працював над романом у віршах «Дон-Жуан».

Висновки. Отже, англійський романтизм збагатив світову культуру іменами видатних письменників. Інтерес до особистості в них поєднувався із зацікавленням до самобутності нації, її історії, сучасності, культури.

Зневажаючи і заперечуючи прозу оточуючого світу, автори романтичних творів зверталися до зображення далеких країн, далеких епох. Їх приваблювала екзотика Сходу, самобутні герої.

Англійські романтики помітно збагатили і розширили жанрові рамки літератури. Це проявилось в розробці ліричної та ліро-епічної поеми, баладі, ліричній драмі, містерії. Значним відкриттям романтиків став історичний роман, основоположником якого вважають В.Скотта, який розробив естетичну теорію історичних творів, місцевий колорит.

В літературному житті епохи англійського романтизму мала особливе значення творчість Байрона. У своїх поезіях він оспівував вірність дружбі й коханню, прославляв подвиги патріотів, готовність героїв до самопожертви, гуманізм. Створення ним образу «байронічного героя» стало одним із важливих завоювань романтизму не лише в англійській літературі.

В.Скотт і Д.Байрон започаткували у світовій літературі романтичні течії, які дістали назву «вальтерскоттівська» і «байронічна».

Ліричні твори ранніх англійських романтиків Колріджа, Сауті, Блейка поєднують теми сучасного життя народу і його історію, релігійні мотиви, захоплення містикою зображенням правди життя.

Література

1. Елистратова А. Байрон.Москва, 1956. 263 с.
2. Затонський Д. Що таке романтизм. Слово і час. 1988. №4-5. С.70-73.
3. Наливайко Д. Романтизм как эстетическая система. Вопросы литературы. 1982. №11. С.156-194.
4. Ніколенко О. Романтизм у поезії. Харків. 2003. 175 с.
5. Руссова С. Специфіка англійського романтизму і творчість Дж.Байрона. Всесвітня література та культура в навч. закладах України. 2001. №6. С. 31-35.

References

(Транслітерація)

1. Elistratova A. Bajron.Moskva, 1956. 263 s. [in Russian].
2. Zatonskyi D. Shcho take romantyzm. Slovo i chas. 1988. №4-5. S.70-73 [in Ukrainian].
3. Nalyvaiko D. Romantyzm kak эstetycheskaia systema. Voprosы lyteraturы. 1982. №11. S.156-194 [in Ukrainian].
4. Nikolenko O. Romantyzm u poezii. Kharkiv. 2003. 175 s [in Ukrainian].
5. Russova S. Spetsyfika anhliiskoho romantyzmu i tvorchist Dzh.Bairona. Vsesvitnia literatura ta kultura v navch. zakladakh Ukrainy. 2001. №6. S. 31-35 [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ. Стаття присвячена визначенню специфічних особливостей англійського романтизму. В результаті дослідження доведено, що специфіка творчості романтиків Англії полягає у вивченні національного фольклору; зацікавленні епохою Середньовіччя, використанні мотивів та образів Біблії, зображенні життя народу; появі нових тем, які розповідають про подорожі до екзотичних країн; надання

переваг ліриці; розробці ліро-епічних поем, драм; створенні жанру історичного роману. Досліджено й проаналізовано творчість поетів-лейкистів, визначено естетичні критерії найвідоміших історичних романів В.Скотта, розглянуто видатні твори Байрона.***Ключові слова:*** драматургія, театр, жанр, герої, просвітницький реалізм, національні характери, конфлікт, традиції, новаторство, ролі.

Ключові слова: романтизм, специфіка, жанр, мотиви, герой, байронізм, світова скорбота.

Потапенко Анна. Специфика романтизма в творчестве писателей Англии. Статья посвящена определению специфических особенностей английского романтизма. В результате исследования доказано, что специфика творчества романтиков Англии заключается в изучении национального фольклора; заинтересованности эпохой Средневековья, использовании мотивов и образов Библии, изображении жизни народа; появлению новых тем, которые рассказывают о путешествиях в экзотические края; предпочтении лирике; создании лиро-эпических поэм, драм; создании жанра исторического романа. Исследовано и проанализировано творчество поетов-лейкистов, определены эстетические критерии самых известных исторических романов В.Скотта, рассмотрено выдающиеся произведения Байрона.

Ключевые слова: романтизм, специфіка, жанр, мотивы, герой, байронизм, мировая скорбь.